

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענייני דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטינמן זל"ה

בס"ד | גליון 243 | שנה ה' | פרשת משפטים | שנת תשע"ח

חייב לשלם על מה שהרויחו לא שייך לנכות מדמי הנזק. ועל ב"ק דף נ"ט א' בהכה אשה ויצאו ילדיה אם יכול לומר דחסך לו דמי חיה. מיהו התם עצם הנזק דהיינו הוצאת הולדות לחוץ חוסך מילדת להוציא הולדות לחוץ משא"כ שבירת עצמות אינו עושה ריוח או חסכון. ועי' כתובות דף ק' ב' בשלח לקנות לו והזילו מחמתו, אם הריוח לבעלים או לשליח.

אסור כמבואר ברש"י גיטין דף כ"א בד' דיד עבד אסור למקצייה. וגם אם יש כזה אופן שבעבדו ה' מותר צ"ע מש"כ התוס' בב"ק דף צ' דלאמימר מיירי הברייתא דממעט עבד של שני שותפין אם לא' יש הגוף והשני הפירות, דלפי טעם זה דמה דנתמעט עבד שותפין דאין לו רשות להכותו הא גם הם שותפין שלכל א' יש גוף וגם פירות ג"כ אסור להכות, א"כ ע"כ נתמעט כל שני שותפין.

שם אות פ"ז. משמע דאם הכה ולא ניזוקה האשה ולא הולדות ויצאו הולדות חיים יתן הבעל דמי חיה. ולכאורה הא ילדה ביותר צער ואולי הכונה באם לא ה' יותר צער מאשר בלידה רגילה, אלא דצ"ע אם כה"ג חייב לשלם דמי ח' ועיין בב"ק דף נ"ט א'. שמות כ"א פסוק כ"ב כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפלילים. כתב הרמב"ן כי אין זה ממון כי שמו הילדים לא יצליחו אלא זה כמו קנס. וע"כ אין כונתו דין קנס דהא דמי ולדות אינם דין קנס אלא דזה כעין קנס.

וצ"ע למה זה לא ממון דהא קונים עוברים על הספק, משמע דדבר שהוא ספק אע"פ שאנשים נותנים בעד זה ממון אינו נעשה ממון ממש לענין נזקין. ומה שמשלמין בהא דמכות דף ג' דמי ספק של כתובה בהעידו עליו עדים זוממין שגירש את אשתו, שאני עדים זוממין דמשלמין על גרם הפסד. ובמחלת כתובתה להפוסקים דמשלמת רק דמים שנתן, אפשר דזה שאני, אבל אי משלמת כל דמי טובת הנאת כתובתה צ"ע, ובמשכנתא בלא נכיתא ג"כ כתב רש"י בב"מ דף ס"ב דלכן אין רבית קצוצה משום שמו ילקו הכרמים אע"פ שאנשים שוכרים כרם לפירות שנה על הספק, זה קצת סעד שזה לא נקרא ריוח ממון ממש.

בענין גרמת ריוח אם מחייב ממון

שאלה. אשה אחת נעשתה אילמת ולא היתה יכולה לדבר עד שפעם אחת היתה לה תאונת דרכים רח"ל ומכח החבטה נפלה ושברה איברים, אך מצד שני מחמת ההלם שהיה לה, פצחה פיה והתחילה לדבר. והשאלה אם יכולה לתבוע דמי נזק על האיברים, שהרי מצד שני הועיל לה מאד שהחזיר לה כח הדיבור?

תשובה: א. בזמן הזה אין דנין תשלומי נזק הואיל ואין נמכרין לעבד, ולא שייך לשום הנזק כמה נפחת. אלא דכיון דחברת ביטוח מתחייבת לשלם בעד דמי הביטוח לכן שייך לחייב אותם. והחברת ביטוח ודאי אין חושבת לשלם לפי מה שהופחת כספו להמכה. כי אין זה שייך בזמנינו א"כ הא לא שייך לדון בזה כלל.

ב. הנה כמו דגרמא בנזיקין פטור. כמו כן הגורם טובה לחבירו כמו באופן זה, שע"י התאונה התחילה לדבר, אפשר דלא שייך שיתבע על זה ממון. דלא נחשב שהוא ריפא אותה, רק מכח הכאתו חטפה הלא והחלה לדבר. ויש לעיין אם יכול לתבוע על זה ממון ואם לא

גזר את ספר הרפואות

"אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה רק שבתו יתן ורפא ירפא" (משפטים כא, יח) החזו"א בספר אמונה ובטחון (סוף פרק ה) מוכיח ד"ספר הרפואות" שגנז חזקי' המלך היינו כפשוטו, שהיו אנשים חולים מתרפאים ע"פ מש"כ בו, ולכן לא היו מבקשים רחמים, לכן גנזו חזקיהו. ויש לעיין דהנה בעבודה זרה (ג"ה א) מבואר דיש יסורים שנגזר שילכו מהאדם בשעה פלונית ובמקום פלוני. גם בלי שיעשה תשובה ויתפלל. דאפ"ל כשהוא בבית עבודה זרה הם מסתלקין ממנו. ויש ג"כ יסורים שתלויין בתשובה. ונמצא ב' מיני יסורין הם, א' שנגזרו עד זמן מסוים. ב' שתלויין בתשובה ותפלה. וא"כ ממ"נ אותם בני אדם שהשתמשו בספר הרפואות איזה יסורין נגזר עליהם?

אם אלו שתלויין בזמן, א"כ מה הטענה שנשתמשו בספר הרפואות. הרי זה נגזר עליהם שילכו ע"י סם פלוני, ואם היה אלו שתלויין רק בתשובה ותפלה הרי באמת לא הלכו מהם עד שעשו תשובה, ולמה הוצרך לנגזר ספר זה? וי"ל.

הלואי שיהא מורא שמים

"כי יגב איש שור או שה וטבחו או מכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה" (כא, לו) הנה בגמ' ב"ק ע"ט שאלו לר' יוחנן בן זכאי מפני מה נשתנה גנב מגזלן דגנב משלם כפלו וענה להם מפני שגזלן הוה כבוד עבד לכבוד קונו, וגנב מפני אנשים מתבייש ולא מלפני הקב"ה, ולכן חמור דין הגנב. ויש להקשות דבברכות דף כ"ח ב' אמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו יה"ר שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם, אמרו לו תלמידיו עד כאן? אמר להם ולואי. תדעו דאדם עובר עבירה ואומר שלא יראני אדם.

והוא אמר כן לתלמידיו שהיו תנאים! וכ"ש שאר בני אדם, וא"כ מה הטענה כ"כ על גנב הרי כמעט כולם הם כך. וצ"ל דאין ה"ג, רק בא לבאר דמעשה גניבה הוי עלבון יותר ממעשה גזילה. עוד יש להעיר על מה שבכה שם רבן יוחנן בן זכאי ואמר איני יודע באיזה דרך מוליכין אותי וכו'. למה לא יעשה תשובה?

אמנם יש דברים שלפי דעתו לא חטא, אמנם אולי טועה נמצא דלא שייך לעשות תשובה כיון דלפי דעתו אי"ז חטא ואם יקרה דבר כזה כעת ימשיך לעשות זה. ומ"מ יתבעוהו מן השמים דיתכן דאליבא דאמת זה כן חטא.

הערות במכילתא פ' משפטים [תשד"מ]

בפ"י המלבי"ם [אות פ'] מבואר הטעם דאין דין יום או יומים בעבד של שני שותפין, משום דרק אם יש לו רשות להכותו הוא דנתחדש גז"כ דיום או יומים ובעבד של שני שותפין הרי אין לו רשות להכותו כיון דמזיק בזה גם את החלק של השני. וצ"ל דמיירי בהכאה שיש בה חסרון ממון, ויל"ע דהרי הדין גם אם העבד הוא שלו לגמרי ג"כ

הודעה חשובה

בס"ד אנו עומדים בשלבי עריכה מתקדמים של הספר כאיל תערוג על המועדים להנצחות ניתן לפנות בהקדם למערכת בטלפון 0527680034

טנא מלא ברכה

למעלת ידידנו העומד לימננו בכל עת, שזיכה את ישראל בעמל וביגיעה גדולה בעריכת ספרי רבנו "אילת השחר" ו"ימלא פי תהלתך" ה"ה הרב הגאון

רבי צבי במברגר שליט"א

חתן הגאון רבי משה שטינמן שליט"א ונכד מרן רבנו זיע"א לרגל אירוסיו בתו תחי' עב"ג הבה"ח חיים אברהם יצחק פלמן נ"י בן הרה"ג ר' ליפא פלמן שליט"א ונכד הגאון הגדול רבי בן ציון פלמן זצ"ל ונתקיים בהם דברי ספר חסידים סי' תק"מ "ופעמים אוהבים זה את זה כי אחר ימים רבים זרעו של זה יתחתנו ומזלם ידע ורוח אהבה דבוקה בלב של האבות" יתן ה' שיזכו להקים בית נאמן בישראל דורות ישרים מוברים לתפארת המשפחות המפוארות

טנא מלא ברכה לידידנו הרה"ג

רבי שמואל צייט שליט"א לרגל הולדת בנו בכורו בשעט"מ יתן ה' שיזכו אביו ואמו לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים

לעילוי נשמת

הגאון רבי גבריאל בן רבי ישראל זלושינסקי זצ"ל שהיה מקושר לרבנו בלו"ג נלב"ע כ"ג שבט תשע"ז

שנה להסתלקות מרן הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל כ"ז שבט תשע"ז

ידידות מופלאה עד למאוד שררה בין רבנו זצ"ל להגאון הצדיק רבי יעקב זצ"ל ועתה במלאות י"ב חודש לפטירתו אמרנו להביא כמה דברים בענין זה. מעשה פלא אירע בחנוכה תשע"ו, שישב רבנו במוצאי שבת ולמד ופתאום פונה לנינו שהוא נכד הגר"י אדלשטיין ושאלו מה שם אמו של זקנך ר' יעקב ואמר את שמה, והתחיל להתפלל עליו, והיה לפלא כי היה בריא עד אז, ומיד הנין התקשר ושמע שבאותו רגעים לקחו את הגר"י לבית חולים.

וכששמע רבנו על פטירתו של הגר"י היה שבור מאוד וכארבעים דקות לא היה יכול להירגע מרוב צער. ונשאל האם בחורי ישיבות יצאו ללוויה? וסימן [כי היה לו קשה הדיבור אז] בודאי! מה השאלה בכלל.

וכך אמר רבנו בשיעור: והגאונים רי"ג ור"י אידלשטיין בצעירותם למדו אצל אביהם הגר"צ"י ולמדו עמם הגמ' והיו בקיאים אפי' בדברי המשנה למלך שלעיתים הם ארוכים מאד, ואח"כ כשהגיעו לישיבת לומז'ה בפתח תקוה אע"ג ששיטת הלימוד שם היתה בעיון ישיבתי והם הורגלו ללמוד באופ"א קצת מ"מ תפסו את הנלמד טוב יותר מאחרים שהיו רגילים ללמוד יותר בעמקות מהם דמכיון דכבר ידעו את הגמ' היה להם קל מחבריהם שהתקשו ללמוד בעיון. [וכדאי' מתחילה ליגמר איניש והדר ליסבר].

וסיפרה הרבנית ע"ה שבשנים שגרו בכפר סבא והיתה מתלונת לבעלה רבנו מה יהיה עם חינוך הילדים? היה אומר לה תראי את מש' אדלשטיין שהיו גרים ברמת השרון ויצא להם ב' בנים ת"ח מופלגים ביותר!

הגאון רבי יעקב היה מכנה קבוע את מרן הגרא"ל ה"אורים ותומים של דורינו" בכל שאלה קשה מאד שהיה קשה להכריע היה שולח אל האורים ותומים. שנה לפני פטירתו כשהיה את השאלה הקשה האם לעשות את הניתוח המסוכן מאד או שלא להכנס לסכנה זו אמר הגר"י זצוק"ל שזו שאלה שרוצה שמרן הגרא"ל יכריע בזה. ואכן מרן הגר"ג אדלשטיין עלה לבית הגרא"ל בשליחות אחיו לשאול מה לעשות והגרא"ל הכריע לעשות את הניתוח. הגר"י זצוק"ל היה משתדל בכל רגל להגיע לביקור חג בבית הגרא"ל מדין וקבלת פני רבו. לפני הניתוח הגדול הגר"י לא כ"כ רצה שיפרסמו את הדבר ואמר שיעשו בזה כהוראת הגרא"ל וכשעלו לשאול את הגרא"ל אם לפרסם לציבור את הדבר שיתפללו אמר הגרא"ל **שכלל ישראל אוהב את ר' יעקב ודאי שיתפללו מעומק הלב וזה דבר גדול וחשוב מאד לפרסם. וכך עשו.** בשנת תשע"א כשהגר"י קיבל דום לב מרן הגרא"ל הגיע במיוחד לרמת השרון לבקר אותו.. בדרך כלל שהיה הגר"י מגיע לבית הגרא"ל היה הגרא"ל מלווה אותו עד הדלת גם בתקופת חולשתו כשעלה לו הדבר בקושי.

הפגישה הראשונה

שיחת הגר"י אדלשטיין בישיבת בין הזמנים [נמסר ע"י מערכת גליון 'גאון יעקב'] בדידי הוה עובדא, כשהייתי בישיבה, למדתי את הסדרים והיה משגיח והיה לי חברותא. אחרי הנישואין, לא הייתי בישיבה. וגם לא הייתי בכולל, כי עברנו לגור ברמת השרון וממילא, היה לי חיוב ללמד את הדף היומי של הבעלי בתים, את זה חייבים ללמוד, חוץ מזה פרק משניות בבוקר. אבל כל היום, 'מחליטים ללמוד', מחליטים אבל נזכרים שישנה מצווה חשובה מאד, זאת וזאת, איך לארגן תלמוד תורה, וכשמישהו מבקש דבר, צריך לשמוע אותו. ולכן היה קשה מאוד לקבוע מספר שעות ללמוד.

הזדמן לי להיות יום אחד בכפר סבא, שם היה בית היולדות הקרוב ביותר ושם אמור היה להוולד הבן הבכור שלי בבית היולדות בכפר סבא, וכך הפנו אותנו מרמת השרון. הייתי שם בשעות שלפני הצהרים, ואני שומע שהלידה נדחתה לאחר הצהרים. שמעתי שבכפר סבא ישנה ישיבה שאפשר להתפלל שם מנחה. שאלתי איפה הישיבה לצעירים, הגעתי בסוף השיעור ואז אמר את השיעור על בבא בתרא, הרב שחיבר את הספר 'אילת השחר' הרב שטיינמן, הוא היה ראש הישיבה. התלמידים שמעו את השיעור. חיכיתי לסוף השיעור והוא אמר להם בסוף השיעור את הסיפור עם בנימין הצדיק בבא בתרא י"א ע"ב, והחשבונות שעשה הגר"א למה הוסיפו לו דווקא עשרים ושתיים שנים על שנותיו.

אחרי כן התפללתי מנחה ואחר התפילה נגשתי אליו ואמרתי לו שאני סובל מזה שלא יוצא לי ללמוד כמו שלמדתי בישיבה. הרבה זמן הולך לי לאבוד. הוא אמר לי: שהדבר המועיל ביותר זה ליצור הכרת... חברותא קבועה ושיעור קבוע, למצוא דבר שמכריח אותך לבוא בזמן. כך אמר הרב שטיינמן. שנה לאחר מכן נפתחה ישיבת השרון, והיה לי הכרח להכין שיעור ולתת שיעור. לפני כן הזמנתי גם קרוב משפחה שיבוא ללמוד איתי חברותא יום יום וכך למדנו בקביעות.

א"כ מה אנו רואים, זו העצה שאמר מורנו הרב שטיינמן. זה היסוד של ישיבות בין הזמנים שעושים תמריצים ומעוררים כל מיני סיבות שמעורדים לבוא. וכעת אנו כבר בסוף בין הזמנים. מחר בלילה כבר ער"ח ומתחיל הזמן. אז כמובן שישנו הכרח, לימוד בישיבה עם סדרים ומודעה שתולים עם סדרי הישיבה, סדר א', ב' וג'. אבל עיקר התועלת מן הלימוד היא, שלומדים לא רק שהמשגיח ידע שאני לומד, ההכרח אמנם מחייב ללמוד, אבל אדם צריך לייצר גם לימוד מרצונו.

מחכה לתשובה

כתב הגר"י אדלשטיין: הגאון רבי זלמן סורוצקין, הוא היה יו"ר מועצת גדולי תורה, יו"ר ועד הישיבות, יו"ר חינוך עצמאי. ר' יונה ארנטרובי כשה' רב באופקים, שאל את הגר"א אם לבטל את רשימה ג' בבחירות, המזרחי ביקשו ממנו שיבטל (ובתמורה יתמכו בבי"ס חניה"ע). הרב סורוצקין אמה, אני יו"ר באגודת ישראל וגם יו"ר בחינוך העצמאי, ובמקרה שיש ניגוד אינטרסים בין המטרה הפוליטית לבין מטרת חינוך ילדי ישראל, אז יש כאלה מנהיגים שאולי יחשבו חיזוק אגודה עיקר, ואני מוותר על חיזוק אגודה לטובת החינוך, וכמובן שההבטחה תהי' בטוחה לנו, שתבצע ולא מרמים. ובאמת קיימו, ובאופקים ביטלו רשימה ג' לעיריה.

ויהי בעת ההיא, בין שנות תשי"ג-תשט"ו, גם ברמת השרון הי' סיפור בדיוק כזה [בגלל סיפוח המעברה לרמה"ש ושם 7000 נפש, ובי"ס אגודת ישראל], ושמואל ע. שהי' מנהל ביה"ס אמה, שהוא מוכרח לעשות זה כדי לקבל בנין לביה"ס והם הבטיחו לו [דהיינו ראשי רשימה ב'], ואז אמר ע. שהוא צריך לשאול את רבו הגר בכפ"ס הוא הרב שטיינמן, אז אמרו המזרחי הם רוצים לנסוע יחד כדי שרבו יסכים. ויהי בנסוע, וח.צ. סגן ראש העיר, וכל אנשי ב' וג', וגם אני, ושוחחו עם הרב שטיינמן, הוא אמר שיתחייבו בכתב בפני עו"ד או נוטריון, כדי שזה יהי' חיוב עפ"י חוק, וזה התנאי לביטול רשימה ג', אז אמרו שאין להם סמכות אלא רק אם מרכז המפלגה יסכים. והם ביקשו מהגרא"ל שיכתוב בכתב את הנוסח של התנאי, והוא כתב "דעתי היא בענין...", ועד היום אני מחכה לתשובת ה"מרכז" של המזרחי...

המאור שבה מחזירו למוטב

כתב הגר"י אדלשטיין [י"ג ניסן תשע"ו]: פנה אלי בן אחותי הרה"ג ר' אברהם יצחק ג. שליט"א, שראה (או שמע) שאת סוגיית "תגרי לוד", לא יוכל להבין מי שאינו מהול. והתפלא מאוד איזה טעם יש לזה, ולמה דוק סוגיא זו. והנה, שאלה גדולה היא, ופלאית, אך אחרי שראיתי את מקור המאמר התמוה, נראה בס"ד להסביר, כי באמת אם יאמר מי שהוא בתורת קביעות כלל כזה, אין שום הסבר, אבל לאחר שראיתי כתוב את מקור המאמר הנ"ל, והסיפור של המעשה שהי', אתי שפיה וגופא דעובדא הכי הוה: האברכים המתנדבים ללמוד גמרא לחילונים, נתקלו בבעיה, עם מדען כשרוני מאד, יהודי רוסי, שרצה מאד ללמוד גמרא, והיה מבין כל דבר ברמה גבוהה, רק הוא הסכים ללמוד רק בתנאי שלא יפריעו לו להמשיך לחיות עם אשתו הגויה, וגם שלא ידברו אותו לנסות להשפיע עליו לעשות ברית מילה. האברכים לא ידעו אם להסכים ללמוד אותו עם התנאים האלו, ואז שאלו את הגרא"ל, ואמר שסיכמו וילמדו, וכך התחילו אתו ללמוד בבא מציעא והוא הבין הכל כ"דג במים" עד שהגיעו לדף נ'. ולכאורה תמוה איך הסכים הגאון לשני התנאים, וללמדו תורה?

והנה, יש כאן ענין עמוק של בהירות הדעת, שהרי בפתיחה לאיכ"ר כתבו חז"ל: לפחות שיעסקו בתורה ואז המאור שבתורה יחזירם למוטב, והיה כל כך בטוח הגאון שסוף סוף יגיע איזה רגע שתתקיים ההשפעה של המאור שבתורה. אלא שאי אפשר לדעת מראש כמה דפי גמרא של אורות גדולים, יצטרכו בשביל להחזיר למוטב את העקשן, ולכן המתין הגאון, עד שיהי' לו סימן, כי הנה עכשיו כבר חזקה השפעת האור הגדול.

וכאשר בא המדען בלב נשבר, ובוכה על הצרה הגדולה, איך זה שהוא לא מבין את הסוגיא (אשר בעצם אצל מי שיש לו חוש וכשרון מתמטיקאי היא בכלל לא קשה), נעמד בפני שתי ברירות, או להשאר בלי להבין, או להפסיק את שתי העבירות, אז הוא בחר בטוב. נמצא שהסיבה הנכונה למה לא הבין העילוי את תגרי לוד היא משום שעדיין לא היה בלבו מאור שבתורה, ועכשיו כבר האיה.

מכתב ערב הבחירות חשון תשע"ד

לכ' ידידנו נאמן ביתנו וכו' שלום רב. קבלתי מכתבך בנידון הבחירות לרשויות המקומיות, ואיך היא דעתי בזה. הנה, כבר ידוע לך מנהגי שאינני מורה הוראות בענינים ציבוריים והנוגעים לכלל ישראל.

פשוט אצלי כביעתא בכותחא, שיש חיוב לעשות כפי שירינו רבנו הגרא"ל [שליט"א] זצ"ל בעל "אילת השחר", בכל מקום ומקום וחלילה וחס לזלזל בו ובדבריו ח"ו, וסכנה גדולה יש לשאינם זהירים בזה ה"י". אחתום בברכת הצלחה לגו"ל לאוי"ט לך ולכל השומע דו"ש באה"ר.

בקשת מחילה בערב יוה"כ

במשנה ביומא פ"ה ע"ב איתא, עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ פ מפקר עד שירצה את חבירו וכן נפסק בשו"ע או"ח סי' תר"ו ועוד. תנן במשנה בב"ק צ"ב ע"א אע"פ שהוא נותן לו אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שנאמר ועתה השב אשת האיש, וכתוב בספרים שצריך לבקש מחילה מחבירו, ואף אם יודע שחבירו מחל לו יש ענין בעצם בקשת המחילה. וצ"ע אם הוא מעיקר הדין וההלכה, או מעלה והנהגה טובה? ורבנו נקט דלכא' דבר זה תלוי במחלוקת החפץ חיים והגר"י ישראל סלנטר שנחלקו באדם שסיפר לשה"ר על חבירו ולא יצא מכך רעה לחבירו מחמת שלא התפרסם הענין וכדו' האם צריך לבקש מחילה מחבירו, או שבאופן זה לא צריך. החפץ חיים בספרו כלל ו' הי"ב כתב דבשומע לשה"ר והאמין בלבו באופן

האסור, תיקונו שיתחזק להוציא הדברים מלבו שלא להאמינם וכו', ובהגהות באר מים חיים הוסיף ואם סיפר אין לו תקנה עד שיפייס להנידון עבור זה כמו בשאר מספרי לה"ה. והג"ר ישראל סלנטר פליג ע"ז ודעתו שבאופן שלא נגרם נזק מהדברים א"צ לבקש מחילה, ורק באופן שהתבייש או הפסיד ממון או שאר נזקים שנגרמו לו צריך בקשת מחילה.

ומעתה לפ"ד הח"ח מסתבר שבקשת מחילה אף באופן שיודע שמוחל לו היא מעיקר הדין, ולהג"ר סלנטר אינה אלא הנהגה ומעלה טובה. (הג"ר יעקב אדלשטיין בס' בעקבי מנחת חינוך עמ' קצ"ח בשם רבנו הגרא"ל)

ביקור ברמת השרון

בכ"ד כסלו תשס"ו הגיע רבנו לביקור חיזוק ברמת השרון. להלן הדברים שנשא באירוע קבלת הפנים:

כתוב בגמ' שאדם הראשון גזר על כל המקומות היכן יהיה ישוב, וכל מקום שאדם הראשון בא וגזר שיהיה ישוב נהיה ישוב, ומקום שלא גזר עליו ישוב לא נתיישב. ולמה צריך את זה האם בלי שיגזור שיהיה ישוב לא יכול להיות ישוב. וכל מקום הוא גזר, וגם על רמת השרון הוא גזר, ומה צריך את זה? רק היות שבאדם הראשון היה כלול כל הנשמות של כל האנשים, וכשהוא חטא הוא גרם קלקול לכל המקומות, עכשיו כל מקום צריך תיקון, אז הוא גזר שיהיה ישוב. ואני רואה שברוך השם מקום כזה שלא ידוע כ"כ שיש כ"כ הרבה חרדים, בכל זאת יש חמשים וארבע בתי כנסיות, וזה רק מצד הגזירה של אדם הראשון, ולולי זאת לא היה. וברוך השם שיש ישוב, וחמשים וארבע בתי כנסיות זה דבר חשוב מאד, כל מקום לכל הפחות יש יהודים שהם שומרי שבת, מניחים תפילין, ועושים כל המצוות. וברוך השם עיר כזאת שלא נחשבת כ"כ מהכי חרדים, בכל זאת יש ב"ה יהודים, וזה אדם הראשון גזר כי רצה שגם כאן יהי' ישוב, גם מכאן תצא תורה, גם כאן יהיה תנועה, גם כאן יעשו כל המצוות.

הקב"ה יעזור שככה ימשיך ויתרבה עושי מצוות, יתרבה יראת שמים עד שנוכה במהרה בימינו לגאולה האמיתית אמן סלה.

עוד ביקר שם רבנו בישיב"ק "מי התורה" שהקים הרה"ג ר' שרגא פייבל גיברלטר זל"ה [יד ימינו ונאמן ביתו של הגר"י זצ"ל] ואלו דבריו שם: כבר שמענו את החשיבות של כל הדברים מה שיש כאן, ממילא אין מה להוסיף, רק רצינו להוסיף דבר אחד מה שכל אחד אולי יודע. אתם יודעים שהקב"ה ברא את העולם רק בשביל התורה, כי בלי תורה איזה תכלית יש לבן אדם, שיהיה כאן בעולם הזה כמה שנים, יאכל וישתה, מה יש מזה? בשביל מה צריך את זה.

וכמו שאדם מבין שהקב"ה לא ברא את העולם בשביל הבעלי חיים בשביל הבהמות, כי מה יש להקב"ה מהבהמות? הרי הבהמות משרתים את האדם, אבל אם האדם הוא ג"כ כמוהם, הוא לא אחרת, ומתנהג לא משהו מיוחד, לא משהו רוחני, אז מה צריך את העולם? בשביל מה? הקב"ה ברא עולם כזה גדול, בשביל מה? כל אחד יודע שזה התכלית.

אומרים שיש בעולם היום שבע מיליארד אנשים, והגויים כולם בודאי אין מה לדבר, אין להם שום תכלית אחר, רק לאכול ולשתות, לגזול ולרצוח, זה הכל מה שיש להם. ומה יש עכשיו כלל ישראל, שיש בו חלק קטן מאד שמבין להתנהג כפי דרך התורה, ובשבים נברא העולם, בשביל התורה, מה זה התורה, מה שמקיימים את התורה ומה שלומדים תורה.

וברוך השם מי שזוכה להיות מאלה, הוא המאושר, כל ילד, כל בחור, כל מי שלומד תורה עליו אפשר לומר שבשבילו קיים העולם, כי בלי זה בלי תורה, מה התכלית? הקב"ה ברא עולם סתם בשביל שאנשים יאכלו וישתו, בשביל זה צריך לברוא עולם כזה גדול, כדי שאנשים יאכלו וישתו, האם זה תכלית? הרי אין בזה שום תכלית, העיקר הוא התכלית של תורה.

ממילא כל מי שהוא לומד תורה, ומקבל על עצמו להמשיך ללמוד תורה, הוא המאושר ובשבילו נברא העולם. ואם ככה, צריך גם להתנהג בדרך ארץ בהנהגה שיעורר רגש של דרך ארץ. כי הגמ' אומרת ואהבת את ה' אלוך שהקב"ה רוצה שיתנהגו באופן שיגרום שיהיו את הקב"ה. ואומרת הגמ' האידך זה, אם אדם מתנהג בסדר, אז כולם אומרים אשרי מי שלמד תורה, טוב לו למי שלמד תורה, כמה דרכיו יפים, כמה ישרים, וממילא יוצא קידוש ה', ואם ח"ו זה לא ככה, מה אומרים אוי למי שלומד תורה. ממילא בודאי שכל אחד יש לו אחריות, שצריך להתכונן להיות למופת, שכולם יראו שיש יראת שמים, יש תורה, שמתנהג כמו שצריך, הבן תורה מכבד את ההורים, מכבד אנשים מבוגרים, ובעיקר לומדי תורה, רבנים, יראי שמים, תלמידי חכמים, ובוה יש קידוש ה'.

ומקוים שכל הבחורים שנמצאים בישיבה מסתמא הולכים בדרך זה, ומקוים שיצמחו ויגדלו להיות אלה שיקדשו שם שמים, וכל הבריאה כולה כולם יגידו אשרי מי שלמד תורה. ועי"ז יזכו הם והוריהם וכל הרבנים בכל טוב ברוחניות ובגשמיות, ויהי' עד כדי כך, וימשיכו עד שיגיעו למצב של ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן סלה.

ולאחר מכאן חילק רבנו את ספריו אילת השחר לבחורים המצטיינים שם.

דברי רבנו בהיכל הכולל שם

רבנו פתח בדבריו במהות ענין חג החנוכה ובגזירות היוונים. ואח"כ ביאר מה

שורש השם חנוכה, מלשון חינוך, אפילו שאינו דומה ממש חינוך אנשים למה שמחנכים את המזבח, מ"מ יש ענין שמוזכר שכל דבר צריך לעשות פעולות לחנך, וזה בא להראות לנו שהצד העיקר של בן אדם בנוי על חינוך.

הנה ראינו הפסוק אצל אברהם אבינו כתוב, הקב"ה אמר (בראשית י"ח, פסוק י"ט) כי ידעתי לזמנו אשר יצנה את בניו ואת ביתו אתריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט לזמנו הבאי ה' על אברהם את אשר דבר עלי. זאת אומרת הרי אברהם אבינו ידוע האידך שמסר נפשו כל החיים, הלך ממקום למקום, ואז כל העולם היה מלא עם עבודה זרה, אף אחד לא האמין בה', לא ידעו שיש הקב"ה, ידעו רק עבודה זרה, כל אחד ואחד. ואפילו אברהם אבינו עצמו כשהיה ילד אצל אבא שלו, מכרו שם את האילילים, את השיקוצים האלה מכרו, וכולם האמינו בוה, ובה אברהם אבינו ועשה מהפכה, הלך ממקום ממקום, ממדינה למדינה, וצעק שכל האילילים האלו הם כלום! ומה יש, הקב"ה שברא את כל הבריאה כולה.

ונתפרסם עד כדי כך שנמרוד היה המלך, וצוה לזרוק אותו לכבשן האש, וכבשן היה אש כזו גדולה שכתוב במדרש שהאנשים שרצו לזרוק אותו הם נשרפו, אלה שרצו להשליך אותו לכבשן הם נשרפו, מפני שהיה אש כזה גדול, רק אברהם אבינו היה לו ניסי נסים שהקב"ה הציל אותו שלא כדרך הטבע. אז לכאורה אברהם אבינו העיקר היה צריך להדגיש שהקב"ה אוהב אותו למה, כי הוא מסר נפשו להפיץ בכל העולם שיש רק רבנו של עולם, וכל האילילים, כל הגעשעס' הם כלום! בכל זאת מה הפסוק אומר "כי ידעתי" זאת אומרת אני אוהב אותו, למה אשר יצוה את ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, זהו, משמע שזה שוקל יותר מהכל.

ובאמת רואים שבדור ההוא כתוב שאברהם אבינו גייר את האנשים ושרה גיירה את הנשים, יוצא שהיו אלפים ורבבות אנשים שהם גיירו, ומה קרה עם כל אלה, איפה הם נמצאים כל האנשים האלה, מי ההמשך שלהם? כלום! למה, כי הם לא ידעו את הסוד של חינוך. וגם לפני אברהם אבינו היו צדיקים, אבל לא הצליחו בחינוך, [ולא ידוע אם לא עסקו בחינוך כלל, או שלא עסקו בחינוך, עכ"פ לא הצליחו בחינוך], והדור אחרי זה לא הושפע מהגדלות שלהם. אברהם אבינו כתוב לכן הקב"ה אוהב אותו כי יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה', שהוא ידע את היסוד של חינוך, וזה היסוד של כלל ישראל.

בימינו לדאבונינו חלק גדול עזבו את החינוך של תורה, את החינוך של יראת שמים, לעשות משפט וצדקה, והלכו ללמוד דברים אחרים לגמרי. וזה כבר כמעט כולם רואים האידך שלא הצליחו בדרכם שלא דרך התורה, הדרך התורה שאברהם אבינו הנחיל לנו, אברהם אבינו בדור ההוא שהיה כ"כ הרבה אנשים, מה שאפשר לומר "פרימיטיביים" כמו שקוראים לזה היום, היו יודעים רק עבודה זרות ו"געשעס" וחופץ מזה כלום, ואברהם אבינו הצליח, וממנו יצאו יצחק ויעקב והשבתים, עד שאחרי זה היה יציאת מצרים וקבלו את התורה. שהבריאה קיימת רק על תורה, הקב"ה לא ברא עולם בשביל שהי' סתם אנשים כאלה שיאכלו וישתו וישנו, ודי. האם זה התכלית, בשביל זה הקב"ה צריך לברוא עולם כזה גדול, בשביל מה, בשביל אנשים שמתנהגים כמו בהמות? אוכלים ושותים וזהו... האם בשביל זה הקב"ה ברא את העולם בשביל הבהמות? בשביל אנשים שהם ג"כ כמו בהמות?! רק הקב"ה ברא את העולם בשביל אנשים שילמדו תורה, וזה היה התכלית, אברהם אבינו בראת הוא חינוך עד כדי כך שיכול להגיע למצב הזה של מתן תורה. וזה רק תוצאה ותוצאות מהגדלות של אברהם אבינו, אם אברהם אבינו היה מתנהג רק כמו שאר אנשים שהוא רק מקרב את האנשים האלה, ואחרי זה אין כלום, היה נשאר כמו שאר האנשים האלה, רבבות אנשים, שכולם לא נשאר מהם כלום, למה? כי הם לא ידעו את הסוד של חינוך כאברהם אבינו.

ממילא אנתנו צריכים לדעת קודם כל, כל אחד מכלל ישראל הקב"ה אוהב כל יהודי, אי אפשר לתאר מה שכתוב בפסוקים ובמדרשים האידך שכלל ישראל אוהב לפני הקב"ה, ועוד יותר אפשר לומר הילדים. כי הילדים הם אוהבים, כל ילד אוהב להקב"ה מאד! רק מה, כשהוא ילד הוא מאד אוהב, כי הוא עדיין לא חטא. אם רואים ילד קטן רואים איזה חן שיש על כל ילד יהודי, ממש כולו חן, מלא חן, אבל אחרי זה בא היצר הרע ומטמטם אותו, אז הוא כבר אחרת, לא רואים כבר את החן, אבל כולכם ילדים שאתם עדיין צעירים, יש בידיכם אפשרות לקבל עול מלכות שמים, ללכת בדרך התורה, אז תהיו אוהבים מאד, והקב"ה ישמח בכם, אתם יכולים לשמח את ההורים שלכם, את הקב"ה, כי באפשרותכם לגדול טוב.

וכל הבריאה כולה תעמוד בזכותכם, יש מדרש שהקב"ה אמר מי ערב שכלל ישראל ישאר, ענו: הבנים שלנו, הילדים שלנו. וזה הילדים שאתם יכולים להיות ממש האהבה שיש להקב"ה אליכם אין לשעה, ולכן אין לשער מה שתזכו אם תלכו בדרך הטוב שכל אחד ידע שהתכלית הוא תורה, התכלית יראת שמים, ובלי זה זה שום דבר, ובאמת יש הרבה שכבר הגיעו לידי מסקנא כזאת, אבל למעשה עדיין הם עושים מעשה זימרי... עדיין לא עושים כמו שצריך, אבל צריך ללכת בדרך זה. ותדעו לכם שהחינוך זה הדבר הראשון, זה נוגע גם להורים גם למורים וגם לילדים לדעת שהחינוך זה הדבר הראשון שעל זה בנוי כלל ישראל, וזה התכלית, בלי זה אי אפשר להגיע, בלי חינוך אי אפשר להגיע, וההכרח להשתדל לחנך את הילדים. אברהם אבינו למרות שלא היה לו מי שיחנך אותו, רק הוא בעצמו זכה, אבל לא כל אחד הוא בדרגה כזאת שיזכה כמו אברהם אבינו, אבל מה שהוא כן יכול להיות, שילך בדרך התורה לחנך את הילדים, כי ידעתי אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות משפט וצדקה, ואז כל אחד זוכה שיהיה מאושר והקב"ה ישמח בוה. והקב"ה יצפה עי"ז שכלל ישראל יתרוםם ויושפע שפע חכמה כמים לים מכסים, ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן סלה.

